

LA LOE I LA PARTICIPACIÓ

COM AFECTA LA NOVA LLEI ORGÀNICA D'EDUCACIÓ ALS CONSELLS ESCOLARS?

El mes de maig passat entrava en vigor la LOE, la nova llei reguladora de l'ensenyament no universitari, i ho feia quasi al mateix temps que a Catalunya es donava impuls al Pacte Nacional d'Educació i s'aprojava el nou Estatut amb drets i deures en l'àmbit de l'educació. Tot un nou entramat de legislació en matèria educativa, que l'advocat Ramon Plandiura ens explica en aquest article per entendre com pot afectar a la participació dins la comunitat escolar i al funcionament dels consells escolars.

El *Boletín Oficial del Estado* (BOE) del 4 de maig de 2006 publicava la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, que hom coneix per LOE, la nova llei reguladora de l'ensenyament no universitari que deroga i substitueix lleis tan emblemàtiques de la primera etapa de governs socialistes com la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu, coneguda per LOGSE; i la Llei orgànica 9/1995, de 20 de novembre, de participació, avaluació i govern dels centres docents, coneguda per LOPAG; o tan emblemàtiques del darrer govern popular com la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, coneguda per LOCE; o, fins i tot, preceptes encara vigents de la Llei 14/1970, de 4 d'agost, general d'educació, aprovada a les acaballes del franquisme.

La LOE neix amb la vocació de simplificar el panorama de les lleis educatives estatals en vigor, però la seva vocació és relativa. A banda, hi ha altres lleis educatives específiques de les universitats, com la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, coneguda per LOU, ara en procés de reforma, o específiques de l'ampli món de la formació professional, com la Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de qualificacions i de la formació professional; lleis que convé no oblidar per la seva connexió amb la LOE. A més, es manté vigent una part important de la llei que ha configurat en aquests darrers vint anys l'organització del nostre sistema educatiu, la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació, coneguda per LODE.

CONNEXIÓ AMB EL PACTE NACIONAL D'EDUCACIÓ

Cal, doncs, llegir la LOE amb un ull posat també en la LODE. Aspectes tan neuràlgics per a qualsevol sistema com els drets i responsabilitats de pares, mares i tutors, i els drets i deures de l'alumnat, ambdós tant a nivell individual com col·lectiu, o l'articulació de la participació dels sectors afectats en la programació general de l'ensenyament i tot el sistema de consells escolars territorials, autonòmics i estatal, o, sobretot, la implantació de la concertació a l'escola privada, i bona part de la seva regulació, segueixen estant a la LODE i no pas a la LOE.

Aquí, a Catalunya, a més, el procés d'elaboració de la LOE ha compartit protagonisme no només amb la tramitació d'una norma tan essencial com l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que ha publicat definitivament el DOGC del dia 20 de juliol de 2006 i que, entre altres, tracta d'aspectes tan sensibles com els drets i deures en l'àmbit de l'educació o les competències de la Generalitat en matèria d'ensenyament, sinó també amb el procés que va culminar el 20 de març de 2006 amb la signatura del

«La LOE neix amb la vocació de simplificar el panorama de les lleis educatives en vigor, però la seva vocació és relativa.»

«Pel que fa a la composició dels consells escolars als centres públics, tornen a ser elegibles els i les alumnes a partir de primer d'ESO.»

Pacte Nacional per a l'Educació, que, com se sap, aborda aquests cinc grans temes: famílies i educació, el servei públic educatiu, coresponsabilitat dels ajuntaments en l'educació, professorat i altres professionals, i autonomia de centres.

Tanmateix, cal fer dues observacions. La primera és que, tot i la importància de les lleis, ja sigui la LOE, ja sigui la futura llei catalana d'educació, convé no magnificar-les, perquè, sovint, els canvis més transcendents no depenen tant de les grans lleis com de les polítiques de proximitat, de les prioritats pressupostàries, de la millor organització dels recursos, de la voluntat i l'encert de posar l'èmfasi allà on més es necessita.

La segona observació és un recordatori a l'Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana, que, si bé va ser signat sense la presència de representants del món educatiu, va saber detectar alguns dels dèficits del nostre sistema, com ara els relacionats amb el fracàs escolar o la formació de l'alumnat, i va saber fer-hi propostes, bona part de les quals van ser recollides després en el Pacte Nacional per a l'Educació.

COM QUEDA LA PARTICIPACIÓ?

Feta aquesta introducció, donem tot seguit una mirada a com queda la participació de la comunitat escolar en la vida dels centres i, també, en la programació general de l'educació, amb una atenció especial a la figura dels consells escolars de centre i dels consells escolars d'àmbit superior. Donem unes notes, doncs, sobre els consells escolars dels centres públics i sobre els consells escolars dels centres concertats i fem unes consideracions sobre els consells escolars territorials.

Una de les qüestions que solen aparèixer en la tramitació de les grans lleis educatives estatals, des de la LODE fins a la LOE, passant per la LOCE, és la de determinar si els consells escolars dels centres públics són també òrgans de govern (LODE i LOPAG) o són només òrgans de participació (LOCE), o, en altres paraules, com es configura el govern dels centres i quina és la relació entre govern i direcció.

En aquest sentit, la LOE ha optat per fórmules transaccionals. Així, doncs, considera els consells escolars i els claustres com òrgans col·legiats de govern però subratllant que l'equip directiu és l'òrgan executiu de govern. I així, entre el sistema electiu dels directors per part del consell escolar que establia la LODE o la LOPAG i el sistema selectiu de la LOCE, la LOE opta per mantenir el sistema LOCE però atorgant preferència als candidats procedents del centre i imposant que com a mínim un terç de la comissió de selecció vingui del claustre i un altre terç com a mínim del consell escolar. I així, entre la LOPAG, que dipositava en els consells escolars l'atribució de resoldre conflictes i imposar sancions, i la LOCE, que atribuïa a la direcció la facultat d'imposar totes les mesures disciplinàries, la LOE opta també per la fórmula de la LOCE però atorgant al consell escolar, en els casos en què es perjudiqui greument la convivència, la possibilitat de revisar les sancions imposades i proposar mesures.

Aquestes qüestions a banda, són especialment importants algunes de les competències dels consells escolars dels centres públics, com ara les d'aprovar i avaluar instruments tan bàsics com el projecte educatiu de centre, el projecte de gestió o la programació anual, o altres competències no menys importants com la d'aprovar l'obtenció de recursos complementaris o, en detriment de competències que la LOCE havia posat en

mans dels directors, decidir en matèria d'admissió d'alumnes o fixar les directrius per a les relacions dels centres amb l'entorn. Tot això, és clar, sens perjudici d'àmplies competències en el terreny de la promoció i proposta, i també sens perjudici de totes aquelles altres competències que el Departament d'Educació de la Generalitat els atribueixi, com ha succeït en el cas del calendari escolar o la regulació del transport escolar o l'hora d'acollida.

Finalment, pel que fa a la composició dels consells escolars, el més significatiu és que tornen a ser elegibles els i les alumnes a partir de primer d'ESO, encara que en els dos primers cursos no participin en l'elecció de director, o que els consells escolars han de designar una persona responsable d'impulsar mesures educatives que fomentin la igualtat efectiva d'homes i dones.

Els consells escolars dels centres concertats no es regulen a la LOE, sinó a la LODE, i el que ha fet la LOE, a través d'una disposició derogatòria, és només introduir canvis en la redacció de la LODE. Val a dir, d'entrada, que l'existència efectiva dels consells escolars és una de les pedres angulars del sistema de concerts i, en la mesura en què els consells escolars puguin desdibuixar-se, es desdibuixa també l'equilibri dels concerts.

La LOE, a més d'altres novetats no menors com la participació dels consells escolars en el procés d'admissió d'alumnes o la competència per aprovar i avaluar la programació general dels centres, aporta com a novetat més transcendental la incorporació d'un regidor o representant municipal també com a membre dels consells escolars dels centres concertats. Aquesta presència, que ha de contribuir a facilitar l'accés de la comunitat escolar dels centres concertats a les potencialitats del territori, ha de contribuir també, des de la seva visió externa i territorial, a la millora del funcionament dels consells escolars.

Ara, quan el DOGC del dia 22 de juny de 2006, potser massa discretament, acaba de publicar la convocatòria d'eleccions per a la renovació dels membres dels consells escolars dels centres concertats, és un bon moment per promoure el procés i per fer-los tan vius i participatius com sigui possible, i, també, és el moment per donar efectivitat al mandat explícit de la LOE d'incorporar-hi un representant municipal. El Departament d'Educació és el primer responsable en el seu impuls.

La LOE, a excepció de la inclusió dels representants dels consells escolars autonòmics en el Consell Escolar de l'Estat, no aporta novetats en relació amb els consells escolars territorials. Hom reconeix que els àmbits municipal i supramunicipal són una instància idònia per articular els agents educatius del territori. Hom, però, no té tan clar com dimensionar aquests àmbits, si aquesta articulació ha de girar més sobre la societat i els seus agents o ha de ser més específica de la comunitat escolar, si aquests consells han de seguir limitats al terreny de la proposta o se'ls ha de dotar també d'algunes facultats decisòries. Convindria començar a repensar-los.

Els òrgans de participació tenen tant sentit, cadascun en el seu lloc, com en tenen els òrgans de decisió, i convé que el seu objecte sigui clar i els estímuls que se li donin, també. No faríem pas cap favor a la participació si aquesta acabés relacionant-se amb avorriments i inutilitat. Els consells escolars municipals i territorials, però, mereixen un punt i a part. ■

Ramon Plandiura Vilacís

Advocat

BIBLIOGRAFIA:

Escamilla, A. i Lagares, A.R.: *La LOE: perspectiva pedagògica e històrica*. Graó, Barcelona, 2006.

Abelló, Lola. «Nova llei per a un nou segle». *Guix*, núm. 311 (gener 2005), p. 58-59.

Una educación de calidad para todos y entre todos: informe del debate. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, 2005.

Giralt i Zatrco, Joan. «El Pacto Nacional para la Educación: una oportunidad para el compromiso de Cataluña con la educación». *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 353 (enero 2006), p. 86-89.

Jiménez, Jesús. «Diccionario de la LOE». *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 348, (julio-agosto 2005), p. 21-23.

Tiana Ferrer, Alejandro. «Invitació al debat sobre la reforma educativa». *Guix*, núm. 310 (desembre 2004), p. 68-69.

«Una altra novetat és la incorporació d'un representant municipal com a membre dels consells escolars dels centres concertats.»

PER CONSULTAR LA NOVA LEGISLACIÓ:

Llei Orgànica de l'Educació (LOE)
www.mec.es

Pacte Nacional per a l'Educació
www.gencat.net/educacio/pacte

Estatut de Catalunya
www.gencat.net/nouestatut

